

GRÖNDAAL, PETRUS

**Christ-enfaldige tanckar, om then olyckeliga
wådeld, som sig yppade wid S. Mariæ sijda
i Stockholm, och sedan öfwerfor större
delen af S. Catharinæ församling den 1. maj.
Såsom ock om then förskräckel**

Stockholm
1723

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Skrift = Enfaldige Sanctar,

Om then

Ulyckeliga Wädeld /

Som sig yppade wid

S. Mariæ stida i Stockholm, och sedan öf-
werfor större delen af S. Catharinae
Församling den 1. Maj.

Såsom ock om then

Försträckeliga Siungeld

Som nederflog och afbrände Tornen

På

S. Jacobs Kyrckia

Den 14. i samma Månad
 Af Innewarande Åhr

1 7 2 3.

Wälment gifne och Skrefne

Af then

Som tillika med många andra / har största ordsal /
för then ogemena Nåde / GUD wäfte i sin wrede
emot S. JACOBS Kyrckia /

Af

Hiertat

Prisa

Gudh.

Johannes Gröndal

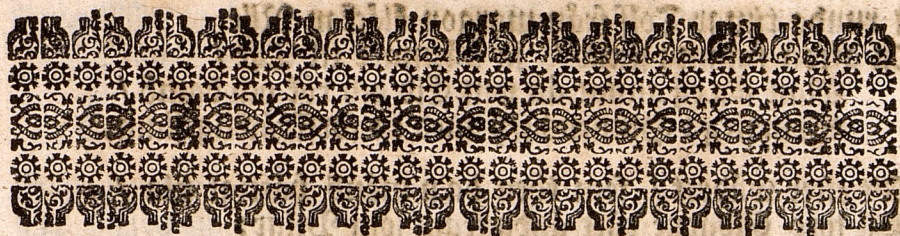
STOCKHOLM /

Tryckt hoos Kongl. Boftr. i Stor-Furstendömet Finland /
 HENR. C. MERCKELL, Åhr 1723.

Böne-Suck. 112

Nch! nådigste Gud!
Som hörer Bön-liud!
Förstona oss arma
Som giordt mot Din bud,
Med nådiga Armar
Omfamna, förbarma
Sig öfwer Din Brud.
Sin' Fyrstior låt stå
Af Menn'skior ostängde,
Af Elden obrände,
På thet at wij må
Få höra Ditt Ord,
På thenna här jord,
Som Siälen wår spisar,
Och Samwetet lisar,
Förta'r Siäla-Mord:
Sidst! låt oss tilsamman
Få sitta med gamman,
Wid Himmelens Bord.

Ans,

Rys / hisna / darra / skäls / ja / bäfwa kroypp och leder !
Sij! synda Stockholm / sij! hur' häftigt sig utbreder
Gudz wredes gryna Eld på söder som på norr!
Ty våra Bättringz Frucht / Tu warit ganska
torr.

Gudh eh allenast ett men många ähr har wäntat /
At Trä't skull' våra Frucht / ther efter har Han längtat;
Som thet nu intet skedt / men ifrån stam til topp
Har warit utan Frucht / wil Han thet bränna opp.

Ther på Han wisat prof i Swerje ganska många /
Skull' man them räkna vp / bles radarne för långa:
Nog af / at tala om / hwad innom fiorton da'r
Ar skedt i Stockholms Stad / ty Urren är' än qwar.

Then första Maj / som plår ju hela jorden glåda /
Tå man the soqlar små på qwistar hörer qwåda:
Tå skogen blomstras och the gröna Ungar gro /
Tå hwar och en med roo plår sitt i sitt bo.

Then war en Sorge-dag / ty vppå folckets tunga
Man hörde ynckligt tå mång' Klage. Wåhfor siunga:
Then war en bister dag / ty wädret blåst' Alarm /
Then war en heter dag för them på Södermaln.

I runda timar Tolf från morgon kläckan Nije
Til afton samma stund / ja närmare til Tije /
Man såg ett annat än som Eld och rök och damb /
Som steg i Himlens sky med en förskräcklig flam.

Allt efter wädret / som then da'n mänd häftigt kila /
Så foro Eldarne rätt ända fram som Pilar:
Som Kräfwtan frätte the på bägge sidor om /
I Aska lade allt hwad them så förekom.

Anstalter war ther nog / men ingen kunde hielpa /
Ty HERRans Finger war ther när / som wille stielpa /
Ther halp så intet råd / ther hördes ingen Böön /
Then Elden sleekte up snart watnet uti sidn. 1.Reg.18:38

Ja / öfwer stora sidn så mände han sig swinga /
Heel likt en Fogel som har qwicka mjälla wingar /
Til Tiärhoff / Diuregård / som Tiungeld för han bring /
Then thetta såg vppå / måst så ett Hierte-sing.

Särdeles / när thet brann i Sanct Cathrine Kyrckia /
Men hålt min Penna nu / ett mera ther på kyrckia /
Tu har nog redan sagt / mitt hierta brista will /
När jag nu några ord här täncker lägga til.

Man stod och såg hur thet i Tornet länge rökte
Wtas then heta starck / som meer och meer sig ökte /
Men i thet samma man såg rök i Tornets huus /
Så fick man see en Eld ther brinna som ett Ljus.

Så hördes ther ett Skrik / sij! Elden är i Torne /
Ach! Gudh förskone nu the sköna Altars Hornen !
Hielp then som hielpa kan ! Men hielpa war förseent /
Gudz Hand i spelet war / ty blef all hielp förmeent.

Then

Then Eld tog öfwerhåud i Tornet bat och framn in /
Ja / Lågans håstighet dref Klockorna så samn in /
At the utaf sig sielf begynte gifwa liud /
Och liksom klämta smått; Min Herre och min Gudh!

Hur' ganska ynckeligt war icke thet att höra /
Ett hierta utaf Sten thet kunde wislig röra /
Sårdeles hërdes tå ett skräckeligt knall
Når Klockorna vhr Torn i Kyrckian gjorde fall.

Så tände Elden ann thet sköna Gudz Altre /
Ej Bänckar / Orgel-wärck han lämnad' eller qware /
Then wackra Predikstool i Elden offrad blef /
Alt hwad i Kyrckian fans / thet Elden sönger-ref.

Ja / thet förskräckligast för all ting må wäl wara /
At thenna Elden ej the döda wille spara /
Men brände theras Been i theras Grifter opp /
Som uti Lifz tid sin likwäl had haft thet hopp /

At theras Been skull' få i Grafwen ligga stilla /
Och ingen skulle them thet minsta gödra illa;
Men si! Gudz wredes Eld förtårde Grifterne /
Ej döda skönte meer än som the lefwande.

Så illa stod tå til vppå then Södra-Malmen
Then första dag i Maj; når man ther gick i qwalmen /
Man såg ej annat ther än ydel Eld och Blöd /
Man hörde annat ej omtalas än Eldz-nöd.

Ther hördes ynckligt från utaf små Barn och Qwinnor /
Vr hwilkas Ögon tå och än en flod vtrinner
Af salta Tårar / som ned flöta vppå Kinn /
Ev / the mist huus och hem / all Egendomen sin.

Mig tycks / som jag än seer the fattiga i hopen
Så ther på bärgeren fring / och hörer them så ropa:
En Räf sin Kula har / en Fogel Boo och så /
Men wij ha ej thet wij kan luta hufwud på. Math. 8: 20,

Doct wore wij ändå rätt hiertans wäl förnögd /
Om Gudh had' ynnat oss allenast thenne frögden /
At wij wårt Tempel skönt ha fått behålla qwar /
Och tiens HERren ther i alla wår Lifs-dar.

Men sij! hur' stigarne til Zion ligga öde!
Ach! sij! hur' murarne the stå alt som half-döde!
Ej! Altar / Predikstol och alt i Aska lagt /
Ther Zions wächtere the plägad' hålla wacht.

Ach! Ach! Tu store Gudh! Cathrine sköna Kyrcia /
Ther Tu i Siuttij år tig låtit Ubra / Dyrcia /
På then har Tu i dag giordt ynckeligit slut /
Och från Tin Helgedom nu fördt oss alla vt.

Hwar skole wij nu gå at wij Litt Ord så höra?
Uppå hwad ort och rum sku wij nu Gudz-tienst göra?
Wij äro torstige, men hwar är Hälso-Brunn /
Or then wij dricka så vti wår Sorge-stunn?

Men Store GUD / om wij nu syndat ha så swära /
Hwi skante icke Tu the döda Fäder wära? Nehem. 2: 3,
Hwi låtte icke Tu så theras Been så roo /
Som somnat ha i trid och vti Leswand' Troo?

Så taltes öfwer alt på Sanct Cathrine sida /
Som vti thenna Brand thet måsta måste lida;
Maria äfwen fick nåt litet smaka på
Then bittra wredes Kall / som Gudh inskänckte ta.

När wreden öfwer war / beghytes raisoneras
Om thenna Elden / hur han kunde så grassera;
Then ena sade så / then andra sade si!
Men måst så gick thet löst oppå Mordbrännerij.

Men at hwar syndare Mordbrännare mänd' vara /
Thet fingo wij ther på then skottönde förfara /
När Eld från HERRanom om natten släckan Tolf
Btfor med sådant gny at hela jorden skalk. Exod. 9: 23.

Hwad skada thenna Eld på många Kyrckior gjorde /
Thet ej allenast strart / men dagen efter spordes;
Dock wil jag intet gå med Pennan utom Starn /
Men in i Stockholm blif och see hur' ther gick ann.

Ej wil jag nämna om then sköna Sancta Clara /
Then HERRen ämnad' ondt / men wille dock bespara;
Hon blef yr faran ryckt som utur Eld en brand;
Then henne släckta fick / wälsignad war then Hand.

Men Jacob Hennes Bror / Han fick betala Laget /
Ty när som HERRans Eld med starcka Dunder slaget
Slog ther i Kyrckian ner / blef Tornet strax antändt /
Och innom liten stund af samma Eld upbrändt.

Thet största Tornet med the andre bägge sinerre /
Samt klocker och Uhrwärdet / Gudh bättre och ty wärre!
Allt blef i Aska lagt; man kan ej vndra på /
Man vndrar mera dock at Kyrckian kunde stå.

Hälsst medan man ej kund' med wattenet så långt räckta
At man then Eld / som war på Hwälfwet kunde släckta;
Om intet Hunlen sielf sin Luckor dynat opp /
Thet had' gädt allt i grund från soot til högsta topp /

Ja / ett allena tå Sanct Jacobs sköna Tempel /
Then wackra Arrenal had' ock fått samma stempel;
Hwad menen I wäl om the huus wid Norrmalmis Torg/
Then Elden låg så tiockt som Sand på Brunckeborg.

Ja / ett allena the; then Elden hotad' Staden /
Om han Wedgården först och Broen itändt hade /
Så had' thet warit snart med tränga Stadn bestält;
At ritwa thet för Eldn thet hade intet gält.

Ja / thet än mera är / långst bort på Södra malmen /
Ett flingor stora / små / the skögo kring som Halmen /
Thet war en fastlig Eld Som for med sådant gny /
At Aska / Eld och damb och röken stod i sty.

Then icke Himlens GUD had' öpnat sina Fönster /
Och wilst mot Stockholms Stad ett synligt Nades-mönster /
Så had' then Elden frätt som i ett Enbårs Tråd
Och skonat intet huus / ja / hwarcken Folck ell' Fåå.

Men Ioswad ware Gudh / som mitt vthi sin Brede
Låt dock beweka sig / at tänckia på sin Nåde;
Om GUD med Högra Hand sielf tände Elden ann
Med Wänstra släckte Han at then så snart föswann.

Gudh wiste bara hwad Han hade kunnat göra /
Om Han had' welat tå sin Rätt mot oss utföra;
Men ach! hur' fåå är' the / som thetta tänckia på?
Men ach! hur' många the / som thet i wädret slä

Wlds Diuret skrifts thet om / fast thet i Elden lefwer /
Och dagelig vti en brinnand' Låga swäswer /
Skal thet dock wara kalt på kroppen som en Iis;
Alltså / fast många see Gudz wredes Elde-Ris.

Och dagelig i Eld och stora fahrer swästra /
The dock så säkert och så ganska gudlöst lefwa;
Kallförmåghet mot Dig / O! GUD / och Nästan sin
The vilja allt för stor / eh achta wreden Tin.

När häftig wäder-til på Magdeburgs Dom Kyrckia
Så häftigt och så hårdt på Henne mände Yrckia /
At Tornet blåste af och sönder slog så sig /
När man i Kyrckian söng: O! Gudh wärlöfwe tig. 1630.

Tå ropad' mängen from hwad mån of thet betydde?
Men mång' förmåten mun tå sade: Wil tu lyda
Jag skal tig säja strax reent ut betydelsen:
Ett gammalt Torn blåst af / ett nytt skal byggas gen.

Så tåra och bland of förmåtna tungor finnas /
Dr hwilkas öpna grop så spetska ord utrinna:
En gammal Kyrckia och ett gammalt Torn är brändt
Ett nytt skal byggas gen / för är så vndligt händt.

Men hör hwad hände sen i Magdeburg åhret efter
Sen Tornet blåste af? Så säja gamla skrifter /
At Monsieur Lilly* kom / vybrände Stad'n i grund /
Anno c. 1631.

Och mördade thet hoos mång' tusend samma stund.

Gud weta må / hwad nu kan Stockholm öfwerhängja /
Wår ofärdz tid then tår of vara när och trångja /
Och thet som stundar til / thet tår nu skynda sig /
Deut. 32: 35, Jer. 21: 10.
Ty tu O! Store GUD ej låter gåckat tig.

B

Wårt

* Kejserslig General.

Wårt Stockholm som här til then Stönste Stad ماند
wara /
Som thet om Tyro strifs / tör vndergång förfara /
Ezech. 27: 3.

Och bli then yncklige Sigtuna Wör sin lif /
Som är på brända och försörda murar rif.

Wårt Stockholms krämare och köpmän som ha warit
Som Förstar i vårt land och intet präl besparit /
Som Tyri köpmän the tör bli förachtlige / Esa. 23: 8, 9
Om the ei nu med oss och wi med them rätt be.

I fyrahundrad' åhr och några ther vtdöfwier
Har Stockholm städt och ägt alt hwad en stad behöfwier:
Men rätt som Stockholm kom alt til sit största flor /
Begyntes kräftwte-gång / förwärling ganska stor.

Then första stöt thet feck war suttion hundra nffe /
När wåra garnnar tä til Skåne wille frja ;
Thet war en farlig saak / tä stängdes Seglatton /
Och skeppen ligga mäst' och ruttna bort wed bron.

Sen fölgde ther uppå thet ena med thet andra /
Krig / Hunger / Pest och så tillika mände wandra /
Therpå olyckor mång' til land säwål som sid /
All Stockholms lycka låg hel siuk och wille dö.

Ther af är kommit tä at Stockholm som war Droning /
1. Maccab. 2: 11.

Och bodde i en stön och mächta prächtig honing /
Är ti. Inarinna nu / ja lif en wachtebod /
Esa. 1: 8, 9.
Thet blir wål Sodom lif / om Gud ei blir oss god.

Men

Men hör! Hwad wäller så för ändringar i lande /
I synnerhet / at Gud hemsöker så med brande :
Thet wäller synden stor / som ropar städz om hämnd /
För then är Stockholm nu så illa bränd och skänd.

Tror Tu ei mina ord / hör hwad som Skriften lærer
I Esaia mun : Han säger Synd förtärer /
Och efter hon alt som en eld vptänder är /
Måst folcket bli eldmat / gif acht på orden ther.
Esa. 9: 18, 19.

För thet man HERRans ord wantwördar och förachtar /
Samt HERRans tienare ondt göra efter trachtar /
Math. 22: 7.

Plår HERRen blifwa wred sin härar sända ut /
Och genom eld och brand på städer göra slut.

För horerij så plår Gud sticka elden torra /
Ther på exempel är i Sodom och Gemorrha : Gen. 19: 24
För Hfwerhets föracht och elden komma plår /
I Mosis fierde bok ther på exempel är. Num. 16: 35.

För skyniterij / ja och / för hyclerij i lära /
Nedsänder Gud och eld / som folcket skal förtära ; Lev 10: 2
För Sabbathens föracht en eld vptändes så Jer. 17: 27
I stadzens portar / at man kan ej släckta'n så.

För gäswors tagande och the fördömda mutor /
Gudh ock så eld och brand i huus och städer skuter. Job. 15: 34
Mån Stockholm intet har af lika synder del /
Gud nåde of så wist / ther på är intet sel.

The är Mordbrännarne på Norr så wäl som Söder /
The är then olja fet som wredes elden göder ;

För theras theras skull har Stockholm Badat bett.
Men för'n wñ tala meer ther om / så frågas ett.

Kan man på them / som thet har brunnit före / klandra /
At the är' Syndare just fram för alla andra?
Bort thet / bort thet! hoo wil oridigt Döma så?
Tbet Kär'sta Barnet plår thet Skarp'sta Rñlet så.

War Job en Syndare så stoor / fast Gudh ned sände
En Eld af himmelen / som Fåren hans vprånnde? Job. 1:16.
Gudz Ande säger sielf / at i Gudfruchtighet
Fans intet lifke hans / som man af skriften weet. Job. 1:8.

Tbet går så til wid Eld / som thet går til i kriget /
Når Blode-Swårdet är vr Skidona vtstigit /
Lå dråvs Rättfärdig med then Dråttfärdidige; Ezeç. 21:3.
Så bråns then From'ste med then Ogudachtigste.

Hwad skal man tänckia tā / når Gudh ek sina Tempel
Förskonar / men på them ock wñjar slikt exempel?
Aposteln Petrus gier i thenna saken Lius /
Han säger: Domen skal begynnas på Gudz huus.
1. Pet. 4:17.

Så är nu Dom begrund vppå Gudz huus Catharina /
Sanct Jacob seen ther nåst; Ehr ögon / ja ock minna
Må wñl begynna nu at Tåre-Rållor bli /
Når wñ på HÆrens huus skal slikt elände sij.

Sanct Jacob ynckligt står förvtan Cronh och Crona / *
Han har thes vtan mist all ann sin Huswudbona;
Men kåra Systren hans Cathrina har fadt meen
På Crona / Huswud / Bröf / ther är nu bara Been.
Esa. 64: 11.

* Natten efter Crona dag / som sees i Almanachen.

Sanct

Sanct Jacob kan ännu / om Jacobs Gud wil stona /
Sin Gudz tjenst hålla och med Gudi sig försöna /
Men Sanct Cathrina står then stackarn döf och dum /
Har ei en nagla qwar vti sitt Helga rum. 1. Efr. 9: 8.

Men fromme Christne / som the husen hafwa kåra /
Ther HERRen sielfwer bor och vti them får åhra /
The låra hedra Gud vtas sin egendomz /
Hwar en lær tänckja lå / som täncker sig wål om /

Eker sådan skade på the färska trån och gröna /
Hwad skade sku tå wi på våra torra rōna?
Eker thet på Cedertrån i skōna Libanon?
Så lær Gudz wredes Eld ej wara of långt från.

J som ännu ei rōnt på Edra hus nå'n skade /
Se litet Er omkring på Söder / norr / i staden /
Och när J see brändt huus / så tänck / sidst borde
Hån nåst / om Gud så wil / så kan thet böra mig.
tigh.

Ja / Ja / Gud nåd's så wist / Gud of behagat sända
Nog ondt / men weta ei hwad ondt som ån kan hända
Hur länge skal tå eld och brand grassera så?
Til theß at Stockholm tu står bättrings watan på.

Wil tu ej wända 'gen i synda högmōd braska /
Förn' huus och kyrckior all the ligga vti aska?
Wil tu nu intet sielf med bot förbarma tig /
Så kan ej heller Gud af nåd förbarma sig.

Er thet tin lust at så med tina ögon skåda
Ännu olyckor fler af fastlig eld och wåda?
Jag menar / tid är nu at ropa med godt fog:
Tin hand tilbaka halt / O! HERRe / thet är nog.

2. Sam. 24: 16.

Ha wij hielpes alle åt till Elden Weden båra /
Så låt oss hielpas åt at Elden släckia / wåhra /
Thet skeer med bitter Gråt och ångerfuller Tår
Thet skeer med Tron / thet skeer / når man med synd afftår.

Men om tu är så hård / för tim'lig Eld ej fructar /
Ej heller låter tig af HERrans wrede tuchia /
Så tänck dypå then Eld och Swafwel uti Siön /
Som brinner Ewiglig / thet skal tu få tin Lödn.

Hwad menar tu wål nu the Elder mång bemärcka /
Som skee i thenna tid / och mycken skada wårcka
Så wål i Swea land / som Btlånsf' Orter skeer ;
Ther Eld ock hörs utaf tiltaga meer och meer.

The många Eldar the är' wissa förebåder
Til Domens sidsta Eld / ty lyd hwad Petrus råder ;
Han säger : Andan nu tilstundar på all ting ;
Ty warer nyctre / ja / nu waker alt omkring ;
I. Pet. 4: 7.

Sad' Petrus i sin tid / at werlden skull' gå i grunden /
Så leswa wiflig wij i sidsta fierndels stunden
Til wårldsens ånda / thet utwisa Tekn mång /
Som i wår tjd ha stedt och wij sedt mången gång.

Naturen sielf och Gudh the intet fåfångt göra. (*)
Om nu Natursens och Gudz tekn tig ej röra (*)
Til Bättring / skal Gudz straff tin siäl så röra ann /
At tu i Ewigbet thet ej förglömna kan.

Alt

- Deus & natura nihil faciunt frustra,
- Quem non movent signa, illum manet poena, hastwa the gambo
la Fäder sagt.

Alt therför' Stockholms Stad / gidr Boot i Säck och Aska /
Så at / om Domsens Eld begynner til at braska /
Tu finnas må beredd / för Gudh årkännas from:
Eg blåfwa för then Eld som kommer på Gudz Dom:
Esa. 66: 15.

Och låt nu wara thet / tu döer för'n domen kommer /
Så laga at tu har en Dommare så frommer /
Som tig med brinnand häst och wagn vptar från jord /
D! Land! D! Land! D! Land! hör / hör nu HERANS
ord. Jer. 22: 29.

Kan hända at tu wil en ann' gång giärna höra /
Men tör så wara sent at höra / mindre gidra;
Ty hör nu thenna gång / at GUD tig höra må
När Tu uti tin nöd af hiertat suckar så:

Böner

Böne-Buck.

Bud, mildaste Her!
Wårt bästa försvar!

I (^{Stockholm}_{Swerje}) förskona!

Thet hus, som är' qwar;
För Jesu Törn-Grona,
Låt dig nu försona,

Att Eld ei tilta'r;
Wår portar låt stå,
Af Menn'skior oträngde,
Af elden obrände,

På thet at wi må
På nåden lust se,
Och sittia i fre,
Om dagen tig lofwa,
Om natten tryggt sofwa,
Ej wakna med we.

Låt Murarne trottna,
Låt Husen ner-rottna,
Edmjukast wi be.

* * * *
* * * *

www.books2ebooks.eu